

Szerkesztési iroda
Sepsi-Szentgyörgyön
a ref. kollegium; épületben, hová
a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Kiadó hivatal:
POLLÁK MÓR
könyvnyomdája és könyvkereskedése,
hová a hirdetések és előfizetési pénzek bérmentesen intézendők.

NEMERE.

Politikai, társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági lap.

A „Háromszéki háziipar-egylet” és a „sepsi-szentgyörgyi önkéntes tűzoltó-egylet” hivatalos közlönye.

Megjelenik ezen lap heftelenként kétszer: csütörtökön és vasárnap

ELŐFIZETÉSI FELTÉTEL
Helyben házhöz hordva, vagy vidékre postán küldve
Egész évre . . . 6 frt — kr.
Fél évre . . . 3 frt — kr.
Negyedévre . . . 1 frt 50 kr.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit-sorért, vagy annak helyéért 6 kr.
Bélyegdíj külön 30 kr.
Nyitltór sora 15 kr.

A magyarnyelv a képviselőházban.

Ritka eset. Ezzel kezdjük meg mi is elmékedésünket, mint az ellenzéki lapok. Ritka eset, hogy a ház olyan törvényjavaslatot tárgyaljon, a hol nincs párt, hanem minden párt egy vélemény s minden vélemény egy párt. Szokatlan dolog, de úgy van A nemzet képviselői magyarnyelv, a magyar állameszme, a magyar érdekek képviselői s a hol a nemzeti nyelvről van szó, ott elnémul a pártok harca; egy szívvel, lélekkel önmagukért, önmaguk mellett küzdenek. Hogy azért a képviselőházban merültek föl hangok a magyarnyelv kötelezővé tétele ellen, azt már mondani is felesleges. A ki a „konkolyhintó” Polyt és Zay-féle nemzetiségi évickeleket a multból ismeri, az tudni fogja mindjárt, hogy ezek a szemenszedett gyöngyvirágok ott voltak elől a sorompóba azok között, a kik a magyarnyelv behozatala ellen kardot rántottak. Hanem ezek a hangok nem maradtak méltó visszatérítés nélkül. Tisza Kálmán a maga szokott élességével, finom célzásokkal rátapintott a nemzetiségiéik fájó sebére s lón nagy csendesség Izraelben.

A mi a Zay hőbortosságait illeti, a dolyfős szász hencgeiseit, azokkal foglalkozni nem érdemes, A ház sokkal jobban ismeri már e hányiveti üres fejt dandyt, hogysen kézzel lábbal hadonázó sértegetéseire, kihívó konfidenciáira még hederített volna is.

Tisza is inkább Polyt-nak felelt. És felelete csakugyan kitünően talpraesett volt. Még az ellenzéki padok is megmozdultak a hatás alatt, a rit Tisza oldalvágásai idéztek elő. A nyugati és keleti államalakulások tekintetében adott válasza az egész ház élénk helyesléssel találkozott. Jól esik azt nekünk e helyen följegyezni.

TÁRCA.

Az első phonograf Sepsi-Szentgyörgyön.

Sepsi-Sztgyörgy, 1879. május 2.

A fonograf üdvözlé a „Nemere” tisztelt olvasóit.

Edison számos taálmányai közül láttunk mi is egyet, még pedig olyant, a mely báró de Manynak megfagyott és ujból kiengedett trombitaszavát tárgyaló kalandjára, emlékeztet. Piukovich Rezsó ur, a ki egyik legujabb szerkezetű phonograffal körutat tesz az országban, rövid bevezető ismertetés után minden oldalul — s mondhatjuk sok oldalul — „képeségeit” bemutatta az „örökhangu beszélő-gépnek.”

Erdekesnek tartjuk előadása és saját szemléletünk után mi is röviden vázolni az általános barmulást keltett taálmány berendezését. Előre bocsátandó, hogy a készülék feltalálására azon törekvés vezette a lányszűlő amerikai; miképen lehetne a telephon által felfogott hangot állandósítani, hogy azt tetszés szerinti helyen és időben — mint raktárból előszedve — érzékelhetővé tesse.

A phonograf lényegében három részből áll. Az első rész kautsukból készült tölcser, melynek alsó része finom fémlamezzel van fűve s mint a telefontól, ezen lemezke — diafagma — a tölcserbe juttatott hanghullámok által megfelelő rezgésbe jön. Ezen rész tehát a hang felfogását eszközöli. A diafagma egy második lemezzel van parafa, vagy selyem szál által összekötve, a melynek hátán, a középpontban, acél vagy gyémánt csucs van megerősítve s ez a lemezke rezgését átviszi a készülék második részére. Ezen rész vízszintes tengely körül forgó s egyszersmind haladó mozgást végző hengerből áll, a melyre stanniol — vékony önlemez — van feszítve. A henger kettős mozgása folytán az irón szerepét vivő hegyes pecek a hengeren csavarronaltat ir le pontozott alakban. A pontok száma és mélysége a stanniol lemezen a hang erőssége és színeze szerint különböző, s hogy a pecek behatolása a stanniolba akadályozva ne le-

Sokszor elmondották már, hogy a magyarnyelvet miért kell kötelezővé tenni minden iskolánál hazánkban. Beláta azt mindenki, még a román sajtó egy egy eltévedt nyilatkozata is annak szükségessége mellett argumentált. Csak hogy N Szeben és Brassó, Román Miron és az „okos” románok sehogysen tudták megérteni azt, hogy a magyarnyelvet miért muszáj tanítani.

Pedig hát az igen egyszerű okból történik.

A magyar kezd örködni nyelve, nemzetisége fölött

Nyelvet volt minden nemzetiségnek a széles hazában, tanítottak, papoltak, pórkedtek azon a nyelven s mi a magyarok megtanultunk németül, hogy élhessünk hazánkban — Magyarországon. Az idegen kedvéért idegen volt a kereskedelem a közlekedés nyelve s a kis gyermek előbb tanult idegen nyelven nyafogni, mint édes anyja nyelven szóllítani édes anyját. A hajdu-böszörményi és hadházi görögkeleti valású tősgyökeres magyarnak megparancsolta, hogy ha istent imádni akarja, tanuljon meg — muszkául.

Ugy volt „Pest-Budán a fehér holló ritkaságu magyar szót alig éttették már” s a nemzetiség csak hírből tudta, hogy Magyarországon magyarul is beszél valaki. Régóta tudták, hogy egy állam rendezett benn és hatalmas kifelé csak úgy lehet, ha népessége együtt érez és tesz. De hol lehet az egyetértés, mikor a bábeli nyelvzavarban nem érték meg egymást azok, a kiknek testvérek gyanánt kellene egymást támogatni? Midőn hiányzik az állam tételének egyik legfőbb kelléke: az a'lamnyelv?

Az az átkos „kaurnány” a mely elég merész volt Magyarországot oda emelni, hogy a

gyen a henger, a 2.mozgásnak megfelelő csavarronalt szerint barázdává van. A henger mozgását, a harmadik rész: óramű, eszközi, a mozgás egyenletességét regulator tartja fenn. A pontozott stanniollemez, a melyre tehát a bejuttatott hangok fixirova vannak, fonogram nevet visel.

A fonogram tehát a hang raktára. Ha most a pontozatot ismét az eredeti hanggá akarjuk átváltoztatni: a henger mozgása hozzuk. A stanniollemez mélyedéseibe ütőköz pecek rezgésbe hozza a finom szállal hozzáerősített külső diafragmát s ennek rezgése által az eredeti hanghullámok ujra keletkeznek; az eredeti hangok ismét hallhatókká válnak. Természetesen a megindításnál a henger csavarronaltának kezdőpontját kell mindig a pecek elé helyezni, minthogy a grafikai ábrázolás ott vette kezdetét, s a mozgásnak ugyanazon sebességgel kell történni a hang megszabadásánál, mint a fonogram előállításánál történt.

Az érdekes taálmány már is tökéletesedett s bizonyára fogják még sokat javítani, hogy megfeleljen a hozzákötött nagy reményeknek. Hangszíneze ellen kifogásokat lehet tenni, mert a tölcserrel összekötött szócsó (tubus) által már az eredeti hang impulzust szenved, s így a teljes tisztaság a reprodukált hangtól épen nem várható.

Ha ezen segítve lesz, bizonyára megérjük még azt az időt, hogy a kis városban is hallhassunk „svéd csalogány” és „diva”-hangot s a fiatal ember szerelmi esküje visszavonhatatlan kötelező erejűvé válik, mert ott van: pontokkal a stanniolon a házassági ígért; honatyáink ékes beszédeit lefekvéskor altatóknak lejárthatjuk, gonosz nyelvek beszéde nem marad titokban és otthon a fonograf versenyét zsembe az asszonyokkal; ágyudörgés, macskazene, cárpuskázás, monstre concert, mindig hallható lesz s többé nem az építészett fogják „megfagyott zenének” nevezni, hanem a fonograf igénytelen lemezeit, s muzeumunk lesz: hires székelynők és székelyek hangképcsarnoka.

Különbön Piukovich ur kedélyes estét szerzett a közönségnek. Kézzel fogható módon magyarráta előttünk, hogy lehet majd a Patti hangját örök időkre bebalzsamozni, akarám mondani

külföld is tud már felőle valamivel többet annál, hogy ott három régi törzs eszi nyersen egymást, t. i. a „Kanassen”, „Jogassen” és „Schikossen” törzsek — azaz átkos kormány azt is átlátta, hogy magyarnyelvön hallgatni kell magyarul tudni, s előállott egy javaslattal a melyet pártkülönség nélkül magáévá tett minden párt, elismerésérette a kormányknak, s elismerésérette a nemzet képviselőinek, hogy ezen, talán egyetlen esetben vállalt vette látjuk munkálni azon, hogy Magyarországon magyar országgá váljék valahára csakugyan. Legyen gyakoribb ezután az ilyen „ritka eset.”

H.

* A közös miniszteri értekezletre, mely csütörtökön a felsége elnöklété alatt tartatik, csak Tisza Kálmán miniszterelnök és gróf Szapáry Gyula pénzügyminiszter mentek Bécsbe.

* Ujvidékről távirják az „Ellenőr”-nek: Az ujvidéki szerb egyházközség azon esetre, ha kegyelmet kap Miletics, elhatározta értekezletében, hogy kongresszusi képviselőjévé választja meg Mileticet. Miután pedig Miletics nem nyert kegyelmet, Polit Branovacski, Vucetics, és Gyorgyevics a „Zastava” szerkesztője, a szerb ultrák korifeusai elhatározták hogy dr. Mandics osztálytanácsost választják meg Ujvidéki kongresszus képviselőjévé.

* Bécsből jelentik, hogy a közös legfelsőbb államszámvevőszék elnöke rövid idő alatt ki fog nevezettni.

Ő felsége a király következő legf. kéziratot bocsátotta ki;

Kedves Tisza!

Több mint harminc évi uralkodásom alatt, komoly pillanatok mellett sok örömben is osztoztam népemmel! de tisztább és bensőbb örömet alig élvezhettem, mint a legközelebbi mult napokban.

Népeim szeretetének köszönhetem ez örömet!

befonografizálni 100 és 1000 esztendőkre. Ez a hallhatatlanság.

Az eszme öröklétéle régóta foglalkoztatja a tudományos világot s végül is mindig akadnak darvinisták, materialis gondolkozásu vastag nyakú emberek, a kik nem hisznek benne, s az öröklétről, a hallhatatlanságról tudni sem akarnak. A fonograf előtt kalapot emel a kételkedés s alázatos bűnbánattal ismeri el, hogy igen is van hallhatatlanság. Nem csak az eszme, hanem az anyag is meg van mentve a végmegsemmisüléstől. Ne félj diva! hangod nem vesz el. Az idő durva szálakkal behálóztatja hangcsövedet, mely most a fülemle torkával vetegek s lehet belőled egykoron vén sipító gégehangu teremtés, te akkor is megmaradsz énekesnőnek. Szeress még egy fonografot, abba énekelj bele minden áriáidat még most s 40 esztendő múlva vedd a hónód alá s járj vele concertotket adni Akkor is a magadét árulod.

A phonograf elmés bemutatója a tanároknak is ajánlotta ezt az infamis készüléket, Azt mondja — és igen helyesen, — hogy sem a tudót rontani, sem boszankodni nem kell többet rossz tanítványok miatt. A ki egy magyarrátra fel nem fogná a studiumot, azt oda állítja a phonograf elé s addig mondja vele a lurkó fülebe, a mig nolle-velle megtanulja.

Színházaknál sugó gyanánt igen jól fog szerepelni s annyiszor sug, a hánszor hívánják. Ez nem megvetendő nyereség.

Végre aztán ha a főtisztelendő ur fejfáját kap s nem mehet a templomba predikálni, felküldi egyszerűen a fonografot az egyházitól a templomba, ráteszi a szószékre s beszél olyan szépen olyan becsületesen, mint a karikacsapás.

Sok haszna lesz majd ennek a fonografnak!

Mi is beleénekelünk egy notát s a fonograf szépen visszaénekel rá, még a gikszeket is házszálmny pontossággal megjegyezte magának.

Barbarossa és a tiszteletes ur egy duettet rögtönöztek bele, hanem biz az nem sikerült, Barbarossa igen mély baszust énekel és az elrontotta az egészet. A fonograf nem jó baszista.